
KAZAKİSTAN'DA YENİ DÖNEMİN YOL HARİTASI

04.09.2019

Anadolu Ajansı (4 Eylül 2019)

Kazakistanda kurucu Cumhurbaşkanı Nursultan Nazarbayev kendi isteğiyle görevini bırakmasının ardından geçici Cumhurbaşkanlığı görevini üstlenen ve 9 Haziranda yapılan erken seçimlerde ülkenin ikinci cumhurbaşkanı olarak seçilen **Kasım Cömert Tokayev** hafta başında ilk halka sesleniş konuşmasını yaptı.

1997 yılında Nazarbayev tarafından başlatılan ve her yıl tekrarlanan Halka Sesleniş konuşmaları devlet-vatandaş etkileşimini esas alan ciddi bir manifesto niteliği taşımaktadır. Bu aynı zamanda, Elbaşı unvanını alarak ülkesini yeni bir döneme hazırlayan Nazarbayev'in önemli liderlik özelliklerinden biridir. Vatandaşlar bu yolla cumhurbaşkanının vizyonunu anlıyor ve bir tür denetim rolü üstlenmeleri sağlanıyor. İşte yeni cumhurbaşkanı Tokayev de böyle bir bilinçle halka seslendi ve öncelikle 30 yıl ülkeyi idare etmiş olan Nazarbayev modelinin güçlendirilerek devam edeceğini vurguladı. Genel olarak bakıldığında, sesleniş konuşmasında ülkenin acil çözüm bekleyen pek çok sorunu üzerinde iyi hazırlanmış hedef ve buyruklar dikkat çekiyordu. Bağımsızlıktan bu yana ülkenin sorun ve çözümlerine yakından tanıklık etmiş olan Tokayev ekonomik reformların siyasi ve hukuki reformlarla bir arada götürülmesi gerektiğini ortaya koydu. Özellikle son dönemde ülkede yer yer görülen gösterilere değinen Tokayev, barışçıl ve hukuka uygun bu tür eylemlerin engellenemeyeceğini, hatta devletin bunlara uygun yerler göstermesi gerektiğini söyledi. Buna göre Tokayev'in yakın gelecekte beş temel saikle ülkesinin gelişimine yön vermek istediği söylenebilir: Adil bölüşüm, bağımsız yargı, etkin yönetim, liberal demokrasinin ilerlemesi ve kök değerlerle modernizasyona ulaşmak.

Öte yandan, Türkiye için büyük önem arz eden Kazakistan'ın bu yeni dönemde istikrarını koruması ve bölgesindeki entegrasyona hız vermesi, Türkiye'nin gelecek yönelimi açısından kıymetlidir. Kazakistan yeni yönetim modeliyle başarısını sürdürebilirse, Türk dünyası ve daha özelde Türk Konseyi de etkinliğini artıracaktır. Bizim de zaman zaman düzeltilmesini istediğimiz uçak bilet fiyatlarındaki yükseklik Tokayev'in de gündemindeydi. Avrupa rotalarına göre yüzde 30'a varan bir farklılıktan bahseden Tokayev bu durumun Kazakistan'ın transit taşımacılığına zarar verdiğini söyledi. Yani Kazakistanda uçak ve hatta tren bilet fiyatları bir miktar düşebilir. Cumhurbaşkanı Tokayev'in halka seslenişindeki önemli hedefler şu şekilde sıralanabilir.

Ekonomiden güvenliğe, her alanda kapsamlı reformlar

Kamu yönetiminde hantallaşmanın önlenmesi ve verimliliğin artırılması için memurların yaş ortalaması düşürülecek ve kamudaki çalışan sayısı 2024'e kadar yüzde 25 azaltılacak. Buradan yapılan tasarruf verimli personele aktarılacak. Vatandaş odaklı bir devlet anlayışı hakim kılınacak.

Özellikle gelen şikayet ve talepler özel bir daire tarafından denetlenecek. Eğer bir bölge ya da ildeki vali hakkında vatandaşın görev onayı yüzde 30'un altına düşerse, yerel meclisler bunu değerlendirebilecek. Tamamı devlete ait şirketlerden yarı-devlet şirketlerine geçiş yapılacaktır. Ayrıca öğretmenlerin maaşları hızlı biçimde zamlanacak.

Yargı organlarının bağımsızlık ve tarafsızlık ilkelerine uygun hareket etmesi sağlanacak. Bu kapsamda, üst mahkemelerce kararların denetlenmesi yöntemi hakim kılınacak. Ayrıca idari yargı bahsinde, vatandaş aleyhine olan mevzuat ve prosedürler yeniden gözden geçirilecek. Eğer gerekli adımlar hızlı atılabilirse bu hedef dış yatırımları da artıracaktır.

Kazak dili Türkiye Türkçesi ile pek çok ortak yanı olan ve esasında etimolojik bakımdan öz Türkçe diyebileceğimiz bir muhtevaya sahip. Geçtiğimiz yıl Nazarbayev'in talimatıyla Latin alfabesine geçme kararı alınması da önemlidir. Yeni cumhurbaşkanı Tokayev bu adımların sıkı destekleyicilerinden biriydi. Şimdi artık uluslararası alanda ve diplomaside Kazakça diyaloglar ve yayınlar daha çok görülecek. Bu durum ülkedeki Kazakça bilme ve konuşma oranını da hayli artıracaktır.

Kazakistan askeri sisteminde bazı sorunlar olduğunu dile getiren Tokayev hem askerliği özendirmek hem de modern ve etkili bir ordu kurmak için mali desteğin artırılacağını açıkladı. Yaklaşık 18 milyon nüfusa sahip Kazakistanda her yıl askerlik çağına gelenlerin sayısı 250 bin civarında. Buna ek olarak, polis teşkilatında acil reformlar yapılacak. Güvenlik kapsamındaki bir başka husus ise yabancılara toprak satışı. Ülkede zaman zaman tartışılan bu meselede Tokayev net konuştu: Yabancılara kesinlikle toprak satışı yapılmayacak.

Tokayev küçük ve orta boy işletmelerin desteklenmesi için bir paket hazırlandığını söyledi. 2020'den itibaren KOBİlerin gelir vergisinden 3 yıl muaf olması sağlanacak. Devlet destek sistemi devreye konulacak ve bu şirketlere yönelik baskın niteliğindeki uygulamalar suç sayılacak. Bu uygulama, bir yönüyle devlet bürokrasinin KOBİleri gayrişahsi bir kaynak olarak görmesini engellenmeyi amaçlıyor.

Devletin karşılıksız kiraya verdiği işletilmeyen araziler bunları çalıştıracak kişilere devredilecek. Ekilebilir tüm arazilerin envanteri çıkarılacak. Köy ülke beşiğidir programı kapsamında kullanılan fonlar 3 katına çıkarılacak ve bunlar altyapı, okullar ve hastaneler için kullanılacak. Tarımsal üretimin 4,5 kat artırılmasına yönelik olarak 4 kat daha arazinin sulanması sağlanacak.

Yolsuzlukla mücadele

Yolsuzlukla mücadele Tokayev'in seçim öncesindeki konuşmalarında önemli yer tutuyordu. İlk halka seslenişinde bu konuyu da gündeme taşıyan Tokayev, masumiyet karinesi geçerli olmak üzere üst yönetim organlarının sorumlularının yeniden belirleneceğini ve yolsuzlukla mücadele eden kurumlarda yaşanan sorunlar sebebiyle kişilerin derhal görevden alınacağını söyledi.

Tokayev emeklilere yönelik dikkat çeken bir uygulamayı da hayata geçireceklerini belirtti. Buna göre, emeklilerin ancak emekli olduktan sonra kullanabildikleri tasarrufların ya da ikramiyelerin, geçerli sebepler olduğunda çalışanlar tarafından da bir miktar kullanılabilir; örneğin evi olmayanların ev alması ya da eğitim amacıyla kullanılması durumunda. Yine bu çerçevede, zorunlu emeklilik sigortasının yüzde 5'lik kısmının ödenmesi için 2023'e kadar süre verilecek. Bu arada 1 Ocaktan itibaren ülkede zorunlu sağlık sigortası sistemine geçilecek.

Toplumsal barış ve uyumun korunması

Kazakistan çok etnisiteli ve farklı inanç gruplarının bir arada yaşadığı bir ülke. Kurucu Cumhurbaşkanı Nazarbayev millileşmeye büyük önem verse de bu kapsamdaki özgürlük alanlarını hep ayakta tutmaya çalıştı. Tokayev de ülke birliğini aynı şekilde hayatî görüyor. Bunun daha da pekişmesi için sosyal yardım sisteminin güçlendirilmesini ve ancak suiistimal edilmemesini istiyor. Halen 1,7 milyon insan bu şekilde yardım alıyor. Tabii bu durum işgücünü çalışmamaya itebilir. Tokayev göreve geldiğinde de benzer bir karar alarak düşük gelir gruplarının kredi borçlarını devletin üstlenmesini sağlamıştı. Şimdi de ulusal bankalara yeni bir çalışma daha yapmaları talimatını verdi.

İşte bu kapsamlı hedef ve talimatlar bütünü, yeni cumhurbaşkanı Tokayevin vatandaş öncelikli bir devlet sistemi, iç barışını koruyan ve ekonomisi sürekli büyüyen bir ülke tasavvuruna sahip olduğuna işaret etmektedir.

<https://www.aa.com.tr/tr/analiz/kazakistanda-yeni-donemin-yol-haritasi/1572052#>

Kaynak/Source: